

टेक्नोसाज: ज्वेलरी व्यवसायात EDI (इलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेंज) चे फायदे

आज ज्या टेक्नॉलॉजीवर चर्चा होणार आहे ती जरी खूप जुनी टेक्नॉलॉजी असली तरी पण तिचे महत्व आजही कायम आहे. १९६० पासून एका बिजनेस सिस्टीममधून दुसऱ्या बिजनेस सिस्टीममध्ये डेटा इफेक्टिव्हली ट्रान्सफर करण्यासाठी (देण्यासाठी) इलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेंज ही टेक्नॉलॉजी वापरली जाते. यामध्ये एकाहून अधिक संस्थांच्या अंतर्गत (एका संस्थेमधून दुसऱ्या संस्थेमध्ये) डेटा (माहिती) इलेक्ट्रॉनिक फॉर्मॅटमध्ये विना पेपर इंटरचेंज केला जातो अर्थात पाठवला किंवा मागवला जातो. त्यामुळे EDI करण्यामध्ये डेटाचा फॉर्मॅट महत्त्वाचा ठरतो. त्याचबरोबर संबंधित डेटा ईमेल, सीडी कि पेन ड्राईव्हवरून जाणार?, फाईलच्या स्वरूपात जाणार का? हे देखील महत्त्वाचे असते. उदा. डायमंड ज्वेलरीमध्ये, सप्लायर डायमंड सोबत पॅकिंग लिस्ट बनवून पाठवत असतात. पुढे डायमंड ज्वेलरीमधील प्रत्येक ऑर्नामेंटमधल्या प्रत्येक डायमंडच्या ४ C's (कट, कलर, क्लॅरिटी, कॅरेट) भरून संबंधित डेटा सिस्टीममध्ये फीड करावा लागतो. आता ही पॅकिंग लिस्ट सप्लायरकडून जर एक्सेलमध्ये आली आणि ती जर आहे तशी इम्पोर्ट करून घेतली तर डेटा फिडींगचे खूप काम वाचते. आणि त्यातले सगळे छोटे छोटे डिटेल्स सुद्धा हातोहात मिळतात. यालाच EDI अर्थात इलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेंज असं म्हणतात. एक्सेल म्हणजे एक्सेलची फाईल हा त्या डेटाचा फॉर्मॅट झाला. अशा इतरही इलेक्ट्रॉनिक फाईल फॉर्मॅटची ईमेल घेता येते ज्यातून डेटा सहज इम्पोर्ट होतो.

EDI चे भरपूर बेनिफिट्स आहेत. इलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेंजमुळे खूप मोठ्या प्रमाणात वेळ वाचतो आणि वेळ वाचला की अप्रत्यक्षपणे पैसे वाचतात. चुका कमी होतात. EDI च्या माध्यमातून डेटा आल्याने त्याची ट्रेसेबीलिटी राहते म्हणजे संबंधित डेटा कुठून आला, कसा आला हे कळते. सर्वात महत्त्वाचे म्हणजे EDI वापरल्यामुळे प्रोसेसेसचे स्टँडर्डायजेशन होते. म्हणजेच कामाच्या प्रोसेस स्मूथ होतात अर्थात कामे विनासायास होतात.

EDI करण्यासाठी एक फिक्स्ड सॉफ्टवेअर लागते ज्यामधून डेटा पुल करून घेऊ शकतो. त्याचबरोबर राउटिंग मेकॅनिझम लागते ज्याद्वारे डेटा एका संस्थेमधून दुसऱ्या संस्थेमध्ये जाऊ शकतो.

ज्वेलरी व्यवसायामध्ये EDI चे बरेचसे उपयोग होतात. परंतु ते जाणून घेण्याआधी EDI मधील भविष्य काय आहे हे जाणून घेणे रोचक ठरेल. रोबोटिक ऑटोमेशनचा वापर करून इलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेंजच्या प्रोसेस ऑटोमॅटिक होऊ शकतात. ज्याबाबत इंटरनेटवरून अधिक माहिती जाणून घेता येऊ शकते. EDI च्या माध्यमातून डेटा ट्रान्सफर होत असताना ब्लॉकचेनसारखी टेक्नॉलॉजी वापरली जाऊ शकते. उदा. खाणीमधून तयार झालेला डायमंड त्याच्या सर्टिफिकेशन सह ग्राहकापर्यंत पोहोचेपर्यंत सर्व इन्फॉर्मेशन केवळ ऑटोमॅटिक नाही तर सेक्युरिटी पद्धतीने जाण्यासाठी ब्लॉकचेन सारख्या टेक्नॉलॉजीचा उपयोग होईल. सध्याच्या ई-युगात इलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेंज करताना API सारख्या टेक्नॉलॉजी वापरल्या जात आहेत त्यामुळे इलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेंजची प्रोसेस जास्त सोपी आणि ऑटोमेटेड झाली आहे.

आता ज्वेलरी व्यवसायामधील EDI चे थोडे उपयोग जाणून घेऊया. वर उल्लेख केल्याप्रमाणे सप्लायर कडून येणारी ऑर्नामेंटची पॅकिंग लिस्ट सिस्टीममध्ये EDI मार्फत ऑटोमॅटिक घेता येते. यामुळे परचेस बिलाच्या डिटेल्स फीड करण्याचा, बारकोडींग करण्याचा वेळ आणि कष्ट वाचतात. पॅकिंग लिस्ट EDI च्या माध्यमातून इम्पोर्ट केल्यानंतर आता कॉलिटी चेक डिपार्टमेंटमध्ये केवळ ऑर्नामेंटची कॉलिटी व्यवस्थित तपासण्याचे **करण्याचे** काम तेवढे बाकी राहते. अशाच प्रकारे EDI द्वारे परचेस बिल देखील इम्पोर्ट करता येते. सप्लायर्स कडून येणारी पॅकिंग मटेरियल किंवा इतर वस्तूंची परचेस बिले देखील EDI मधून सिस्टीममध्ये ऑटोमॅटिक घेता येतात. इथे मात्र लक्षात ठेवण्याची गोष्ट म्हणजे सप्लायरचे सेल बिल हे आपल्याकडे परचेस बिल म्हणून येणार आहे.

सध्या ग्राहक सेविंग स्कीमची पेमेंट्स त्याच्या बँकेमार्फत ऑनलाइन पाठवतो किंवा NEFT करतो. आता जर बँकेमध्ये व्हर्च्युअल अकाउंट नंबरची सिस्टीम असेल तर बँक एका विशिष्ट फॉर्मॅटमध्ये सेविंग स्कीमची

इंस्टॉलमेंट आलेल्या ग्राहकांची लिस्ट संबंधित व्हर्चुअल अकाउंट नंबर सह आपल्याला देते. बँकेकडून आलेली ही फाईल आपण जर आख्खीच्या आख्खी इम्पोर्ट केली तर आपल्या सिस्टीम मध्ये ऑटोमॅटिकली संबंधित ग्राहकांचे सेविंग स्कीम्सचे इंस्टॉलमेंटस जनरेट होतात.

बँके संबंधी आणखी एक महत्त्वाची गोष्ट EDI मुळे सोपी होते ती म्हणजे बँक रीकन्सिलिएशन! बँकेचे स्टेटमेंट जर आपण EDI मधून आपल्या सॉफ्टवेअरमध्ये इम्पोर्ट करून घेतले तर बँक रीकन्सिलिएशनची प्रोसेस सोपी आणि जलद होते. ज्यामुळे भरपूर वेळ, श्रम वाचतात. शिवाय कामामध्ये अचूकता येते. त्याचप्रमाणे जर एकाच वेळी भरपूर पेमेंट्स अर्थात भरपूर NEFT, RTGS करायच्या असतील तर EDI द्वारे पेमेंटचा डेटा एका विशिष्ट फॉर्मॅटमध्ये बँकेच्या पोर्टलमध्ये देता येतो ज्यामुळे Bulk NEFT किंवा RTGS चे काम हातासरशी होते.

ज्वेलरी फ्रँचाईजी संदर्भात EDI चा खूप मोठा फायदा होतो. ज्वेलरी व्यवसायाच्या जर फ्रँचाईजी असतील तर कंपनी तर्फे फ्रँचाईजीला दिले जाणारे सेल बिल हे फ्रँचाईजीच्या सिस्टीम मध्ये इलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेंजमुळे ऑटोमॅटिकली परचेस बिल म्हणून घेतले जाते.

यामध्ये सगळ्यात महत्त्वाचे होते ते म्हणजे प्रोसेसचे स्टँडर्डायजेशन! प्रोसेसच्या स्टँडर्डायजेशनमुळे मेन ज्वेलरी शॉपमधील आयटमची नावे आणि फ्रँचाईजीकडे असलेल्या आयटमची नावे, आयटमच्या कॅटेगिरी हे सर्व एक राहतात. ज्यामुळे सर्व डेटा अगदी एकसमान राहण्यास मदत होते.

ज्वेलरी व्यवसायातील EDI चा आणखी एक महत्त्वाचा उपयोग म्हणजे ई-कॉमर्स व्हेंडर सोबत होत असलेलं इलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेंज. अॅमेझॉन, फ्लिपकार्ट सारख्या ई-कॉमर्स वेंडर्सना आयटमचा डेटा द्यावा लागतो. किंवा ज्वेलरी शॉपच्या वेबसाईटवरती देखील आयटमचा डेटा, इलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेंजने ट्रान्सफर करता येतो. जे ऑनलाईन ऑनलाईन द्यायचे आहेत त्यांचे फोटो देखील देता येतात. पुढे जाता दिवसाच्या ज्या ऑनलाईन ऑर्डर होतात त्या ऑर्डरची फाईल संबंधित ई-कॉमर्स पोर्टल कडून येतात ज्या आपल्या सिस्टीममध्ये सेल बिलाच्या फॉर्मॅटमध्ये, सेल बिल किंवा ऑर्डर म्हणून घेता येतात. इथे देखील सर्व डेटा ऑटोमॅटिक आल्यामुळे अर्थात उपलब्ध झाल्यामुळे मोठ्या प्रमाणात वेळ आणि श्रमांची बचत होते.